

L'Aliança pel Desarmament Nuclear

Unió ciutadana enfront d'una amenaça existencial

N. 272. Maig del 2024. Suplement del Quadern CJ n. 237

Cristianisme i Justícia. Roger de Llària, 13, 08010 Barcelona

93 317 23 38 • info@fespinal.com • www.cristianismeijusticia.net

Al juliol de 2017, la comunitat internacional va adoptar un tractat històric: el Tractat sobre la Prohibició de les Armes Nuclears (TPAN). Amb el suport d'una àmplia majoria de països –122 vots a favor– i davant l'arrogant i eloqüent absència de les potències nuclears i els seus països aliats –entre els quals els membres de l'OTAN, que, a excepció dels Països Baixos, no van participar en la votació–, l'Assemblea General de les Nacions Unides assolí una fita que coronava dècades d'activisme de la societat civil.

Finalment, l'enfocament humanitari sobre el problema que suposa aquest tipus d'armament es plasmava en l'ordenament jurídic internacional. Fins a aquest

moment, les armes nuclears eren les úniques armes de destrucció massiva que, a diferència de les armes químiques o biològiques, no estaven prohibides malgrat les seves catastròfiques conseqüències. En aquest assoliment hi va tenir un paper clau la Campanya Internacional per a l'Abolició de les Armes Nuclears (ICAN) que, al cap d'uns mesos, va ser guardonada amb el Premi Nobel de la Pau.

Així, l'activisme antinuclear es dota d'una eina valuosa amb la qual impulsar la seva tasca. En vigor des del gener de 2021, el Tractat marcava el camí per continuar avançant cap a un objectiu últim: el de viure en un món lliure d'armes nuclears. El TPAN, al seu torn, era tam-

bé un acte de justícia i de reconeixement enfront del dolor i el profund llegat que aquestes armes han deixat en la vida de les persones que, durant generacions, n'han sofert els impactes: els *hibakusha* i les víctimes dels assajos nuclears.

«No m'ho esperava pas, que podria veure aquest moment. L'he esperat set dècades, aquest dia. Em sento tan feliç, que finalment hagi arribat! És el principi de la fi de les armes nuclears. Les armes nuclears han estat sempre immorals. Ara, també són il·legals», deia amb emoció la japonesa Setsuko Thurlow després de l'aprovació del text.

Era difícil suposar llavors que, al cap d'uns anys, el fantasma nuclear tornaria a campar a pler, més viu que mai. Allò que semblava descansar en la memòria col·lectiva com quelcom del passat –Hiroshima i Nagasaki– ha tornat a instal·lar-se en els discursos del poder i els mitjans de comunicació reactivant els temors a una possible guerra nuclear. La invasió russa a Ucraïna ha col·locat en primer pla de l'escenari mundial la narrativa sobre les armes nuclears. Els últims dos anys hem assistit a una escalada en la retòrica de la seva amenaça d'ús, agreujada per la ruptura d'acords bilaterals entre Rússia i els Estats Units. S'ha convertit en habitual sentir a parlar líders polítics que, des de posicions profundament irresponsables, hi recorren com a instruments de coacció. Al mateix temps, lluny de respondre des de la diplomàcia, les potències occidentals semblen haver optat per submergir-se en una espiral militarista que, en conjunt, pot acabar abocant-nos a un desastre sense possibilitat de retorn. És més necessari que mai deslegitimar aquest model de seguretat militar i els sistemes de violència que ens imposen i retroalimenten.

Acció davant d'un escenari d'alt risc nuclear

En l'actualitat, el món s'enfronta a una amenaça nuclear sense precedents, la situació de més tensió des de la Segona Guerra Mundial. Les armes nuclears, al costat de la crisi climàtica, són dues realitats connectades que s'influeixen mútuament i que constitueixen un risc existencial per a la vida i el planeta, com han evidenciat multitud de recerques. Així ho constata, per exemple, el Rellotge de l'Apocalipsi del *Butlletí de Científics Atòmics*. En les seves anàlisis de mesurament de riscos, per segon any consecutiu situen la humanitat a tan sols 90 segons de la mitjanit, és a dir, d'una catàstrofe global.

La realitat és que nou països (Estats Units, Rússia, Xina, França, Regne Unit, Pakistan, Índia, Israel i Corea del Nord) posseeixen un total de 12.512 armes nuclears, de les quals Rússia i els Estats Units n'acaparen més del 90 per cent. S'estima que 3.844 ogives estan desplegades en míssils o avions, i que unes 2.000 es troben en estat de màxima alerta, a punt que se'n premi el botó. El món té capacitat per autodestruir-se unes quantes vegades. La més petita d'aquestes bombes és unes deu vegades més potent que la que es va llançar sobre Hiroshima. La detonació d'una sola d'aquestes armes nuclears «tàctiques» tindria efectes devastadors. Un intercanvi, una guerra nuclear a petita escala, comprometria el futur del planeta. Seria un suïcidi col·lectiu. En paraules de Melissa Parke, directora executiva de l'ICAN, «totes les espècies sofririen els danys d'una guerra nuclear, però només una espècie pot evitar-ho».

Tot i això, lluny de desarmar-se, les principals potències nuclears –amb el be-

neplàcit dels seus aliats— estan sumides en una cursa per modernitzar i ampliar els seus arsenals. Només en l'any 2022, els nou estats que posseeixen armament nuclear van gastar 82.900 milions de dòlars en els seus arsenals, 157.664 dòlars per minut, una xifra que va augmentar per tercer any consecutiu. Més de la meitat del total de la despesa va correspondre als Estats Units, seguits per la Xina i per Rússia. D'altra banda, i infringint tota mena d'acords de no proliferació subscrits, com ara el Tractat de No Proliferació Nuclear (TNP), països europeus es plantegen tornar a acollir armament nuclear en el seu territori, com és el cas del Regne Unit amb armes dels Estats Units o de Bielorússia, amb armament nuclear rus. Aquesta deriva va fins i tot més enllà després de l'obertura del debat a Alemanya i altres instàncies europees sobre si la UE hauria de tenir la seva «pròpia Bomba». Davant d'aquest panorama, des de l'Institut Internacional de Recerca per a la Pau d'Estocolm (SIPRI) ens adverteixen: «Ens endinsem en un dels períodes més perillosos de la història de la humanitat».

Respondre a la foscor: acció civil en aliança a favor del TPAN

No ens podem permetre un pessimisme paralitzant. L'existència d'un Tractat que prohibeix les armes nuclears i que en tan poc temps ha aconseguit un sòlid suport (93 països l'han signat i 70 l'han ratificat) és un focus de llum. Els fonaments sobre els quals construir un nou ordre són aquí; els qui el defensen, també. L'acció civil organitzada va aconseguir l'impensable, l'adopció del TPAN, imposar-se fins i tot als esforços de les potències nuclears que

les negociacions fracassessin. Els qui advocàvem pel TPAN érem considerats uns «il·lusos» i «poc realistes».

Però el TPAN existeix i està en vigor. Les armes nuclears estan legalment prohibides internacionalment i des de la societat civil podem i hem d'interrogar els nostres representants polítics: quin costat trien? Com afirma Carlos Umaña, copresident de l'Associació Internacional de Metges per a la Prevenció de la Guerra Nuclear (IPPNW), davant el TPAN no tenen espai les mitges tintes: són o no són acceptables les armes nuclears? Aquesta és la pregunta que planteja l'existència del Tractat. La resposta és signar-lo o no.

Espanya hi continua girada d'esquena. I per això mateix, l'any passat, un grup d'entitats i organitzacions socials vam decidir unir esforços, experiència i punts de vista per treballar conjuntament amb l'objectiu que el govern espanyol signi el Tractat. Després d'una il·lusonant experiència inicial, la campanya «10 raons per les quals signar el TPAN», promoguda per l'Associació Espanyola de Recerca per a la Pau (AIPAZ), el Centre Delàs d'Estudis per la Pau i la Lliga Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat (WILPF Espanya), i a la qual de seguida es van sumar desenes d'entitats, vam decidir fer un pas més i constituir-nos formalment com a Aliança pel Desarmament Nuclear.

L'Aliança va néixer oficialment al maig de 2023. Avui dia, està integrada per 60 organitzacions d'àmbits diferents i la impulsa un grup motor del qual formen part: AIPAZ, Alcaldes i Alcaldesses per la Pau, Alternativa Antimilitarista MOC, APDHA, Centre Delàs, Comissió General de Justícia i Pau, Desarma Madrid, Ecologistes en Acció, Fundació Cultura de Pau, Fundipau, Greenpeace, Dones de

Negre, Pressenza, Soka Gakkai d'Espanya i WILPF España.

Som un moviment col·lectiu, obert i plural. Treballem en xarxa en accions d'incidència política, comunicació i sensibilització per donar a conèixer a la societat espanyola el problema que suposa l'existència de les armes nuclears, els riscos de les quals ens afecten a totes, i implicar-la en la cerca de solucions. Intentem contribuir a la formació d'una ciutadania crítica i activa que participi en la petició de la signatura del Tractat al nostre govern, com un primer pas inajornable davant la urgència del repte global que se'ns planteja.

Des de l'Aliança som conscients de la necessitat immediata de deslegitimar en el discurs públic, d'una vegada i per sempre, el suport a una estratègia de se-

guretat basada en la dissuasió nuclear. La dissuasió no és la solució sinó el problema. Armar-se nuclearment no evitarà una guerra, al contrari: posa en perill a tota la humanitat i al nostre planeta. Si aquesta guerra no s'ha produït encara és una qüestió de sort i, com ha dit en aquest sentit el secretari general de les Nacions Unides, António Guterres, «la sort no és una estratègia», i el dia que falli no es podrà tornar enrere. Viure en un món lliure d'aquesta amenaça ens incumbeix a tots.

Maribel Hernández
Periodista, coordinadora de l'Aliança
pel Desarmament Nuclear i membre de
WILPF España
www.desarmenuclear.org